



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Titvlvs XVIII. De Confessis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

2 Nota II. Si is qui à sententia appellauit, fructus petiti possessionis dissipet, possunt sequestrari. Dicit aliquis, si possessor cui lis mota est, fructus ante latam sententiam dissipet, sequestrari possunt, propterea quod fructus post litem contestationem percepti restitui debeant à possessore, si in iudicio succumbat. *l. Certum. C. De rei vindicatione.* Ergo nihil speciale est, quod fructus sequestrari possint, si possessor post appellationem à lata sententia fructus incipiat dissipare. Resp. cum *Ioan. Andr. hic Panorm. n. 7.* discrimen esse, quod ante latam sententiam fructus propter dissipationem sequestrari non debeant, si possessor ad satis dandum idoneus sit, prout dictum est. *e. praesed.* at verò post latam sententiam si appellans præter modum consuetum fructus dissipare incipiat, duplex contra ipsum præsumptio est, videlicet & propter latam sententiam, & propter dissipationem, ideò sine distinctione, vtràm satisfacere possit possessor, fructus à iudice sequestrari possunt, vti hic habetur, & in *l. Imperatores. 21. §. ult. ff. de appell.*

His adde, tametsi ordinariè loquendo fructus sequestrari nequeant propter possessoris appellationem nisi etiam dissipatio ac-

cedat, cum recepta regula sit, quod pendente appellatione nihil innouari debeat. *l. 1. ff. Nihil innouare appellatione pendente.* atamen si quis contra executorem appellet, tum statim sequestratio fieri potest, si res mobilis sit, aut fructum eius, si immobilis, vti habetur in *l. Ab executione. 5. C. Quorum appellationes non recipiuntur.* & tradit *Io. Monac. l. cit. gloss. in cit. l. Ab executione.* verb. *in deposito.* Ratio est, quia cum ab executore ordinariè appellari non possit, sed tantum si modum sententiæ iudicatæ excedere videatur, vti habetur in *cit. loco.* Ideò præsumptio esse solet, quod malitiosè appelletur. Dixi autem paulò antè, possessore appellante à sententia definitiua, ordinariè non posse fieri sequestrationem, vti habetur in sæpius citata lege. Excipiendus est enim casus *Clem. Vn. huius tit.* si possessor beneficii, qui triennii pacificè possessione tutus non est, condemnatus ad beneficii restitutionem appellet, tum beneficium qualecunque id sit, per ordinarium loci sequestrari debet apud personam idoneam, quæ vicariam curam eius interim habeat, & ex fructibus congruè alatur, quod autem superfluerit illi restituiatur, qui finalem in causa victoriam reportarit.

TITVLVS XVIII. DE CONFESSIS.

CAPITVLVM I.

Cùm Monasterium.

PARAPHRASIS.

Presbyter in iudicio confessus fuit homicidii crimen se commisisse, adiiciens id factum esse ex suggestione seu suasu quorundam aliorum; quæritur vtrum illi alii pænæ obnoxii esse debeant? Negat Clemens III. puniendos esse, nisi aliunde constiterit eos noxios esse, quia secundum

QUAE haftenus dicta sunt, ferè me pertinent ad formam & modum ordinandi iudicii, in posterum itaque dicendum erit de instruendo iudicio, per merita causæ seu probationis tam in genere, quam in specie. Sed quia omne genus probationis superat propria judicialis confessio, ita vt si ea facta sit, probatione aliâ opus non sit, ideò rectè hic agitur de Confessis.

dum utriusque juris statuta, de se ipsis confessi, super aliorum conscientis interrogari non debent, excepto crimine læsæ Maiestatis, si tamen personæ illæ infamia criminis laborent, tum adhibitis aliis tribus, qui eiusdem Ordinis sunt, canonica purgatio ipsis indici debet. Dummodò tales haberi possint, alioquin alij innocentia testes audientur, etiam femina, uti docet Sylvester verb. Purgatio. q. 5.

SYMMARIUM.

1. Reus de se crimen confessus interrogari non debet de criminis socio.
2. Nisi crimina essent valde perniciose Reipublicæ, & excepta.
3. Vel ex sua natura, occulta, & difficilis probationis, quæ tamen ex verisimilibus indiciis sine sociis commissæ non fuerunt.
4. Vel quæ committi non potuerunt ex sua natura sine socio.
5. Vel quæ colliguntur ex mandato alterius processisse.
6. Vel quæ non sunt merè præterita sed in futurum adhuc perniciose.
7. Vel de quibus non criminaliter sed civiliter tantum agitur.
8. In his tamen casibus, in quibus licet Indici de sociis Reum confessum interrogare, ut iudicè hoc fiat, primò quæri tantum debet in genere ex Reo confesso, num socios habuerit, nisi ad specificam de persona certa inquisitionem legitima indicia præcessissent, aut Reus etiam non interrogatus, de sociis in genere confessus fuisset.
9. Secundo requiritur, ut denuntiatio à Reo confesso facta, juramento confirmetur.
10. Quamvis alicubi consuetudo obtineat, ut criminosis de se confessi, socios denuntient absque juramento.
11. Tertio requiritur, ut criminosis socium criminis denuntians, denuntiationem hanc in tortura confirmet.
12. Quarto requiritur, ut denuntians taliter criminosis in socij denuntiatione non sit varius sed constans.
13. Neque inimicitiam gerat cum denuntiato.
14. Debet tamen etiam criminosis denun-

tians præter criminis defectum de quo confessus est, nullos alios juris defectus pati, propter quos à ferendo testimonio repelli possit.

15. Debet etiam Index criminosis qui socium criminis denuntiat interrogare de modo, loco, tempore, & aliis circumstantiis præstita societatis aut cooperationis.
16. Non potest Index specialem inquisitionem in criminibus non exceptis de persona denuntiata instituerè ex sola Rei ad Indicem interrogationem facta denuntiatione.
17. Si tamen legitime ob solam etiam tribunalium illorum consuetudinem facta fuerit à Reo socij denuntiatio, & hæc alio indicio criminis adminiculetur, potest ad ulteriorem specialem inquisitionem procedi: non autem si nullum adminiculum habeat.
18. Qualibus indiciis criminosis denuntiatio adiuvari possit.
19. Si gravibus indiciis criminosis denuntiatio adminiculetur, potest procedere Index ad denuntiatum capturam & quandoque etiam ad torturam.
20. Quando plurium demonstrationes dicantur consentientes, quando singulares & separate.
21. Infamatis de crimine, si facile convinci non possint, ad omne scandalum amovendum, purgatio canonica indici debet.

NOta I. Reus de se crimen confessus interrogari non debet de criminis socio, idque utroque jure receptum est, ut viderelicet in c. vi. 15. q. 3. Nemini de se confesso credi potest super crimen alienum, in l. vi. C. De Accusationibus. Nemo de proprio crimine confitentem de conscientia scrutetur aliena, & l. Repeti. 16. ff. De question. is qui de se confessus est, in caput aliorum non torquetur. Rationem dare debemus, partim quia de se crimen confessus est vilis, ideòque dubiæ fidei persona. iuxta l. Quoniam. 11. C. De testibus, ubi repelluntur testes, si socij & participes criminis sint, partim quia ad id proni sunt homines mali, ut socios delictorum & pœnarum habere optent.

Sunt tamen plures exceptiones à traditâ doctrinâ. Prima & potissima est, quòd in criminibus valde perniciosis reipublicæ, confessus crimen, de sociis interrogari possit, quamobrem talia crimina à DD. excepta dici solent, quòd in ijs necessariò obseruari non debeant, quæ jure positivo de aliorum criminum inquisitione, ac processu judiciario statuta sunt, v. g. ut aliquæ personæ tanquam inhabiles ad testimonium non recipiantur, ut Nobiles, Doctores, aut in dignitate constitutæ personæ non torqueantur. Tale crimen exceptum est, non tantùm læsæ Majestatis, cuius hîc mentio fit, & in cit. cap. ult. 15. quest. 3. sed etiam Hæresis c. In Fidei. 5. De hæreticis in 6. Item crimen Veneficij seu magiæ, arg. l. ult. C. De Maleficis & Mathemat. & docent DD. communiter apud Prosperum Farinacium, in praxi criminali quest. 43. n. 67. Latrocinij & grassationis per vias. l. Divus. 6. ff. De Custod. Reorum. l. penult. Cod. De feriis. Sacrilegij crimen, ex communi doctrina apud Menochium in arbitrariis quest. Casu 7. num. 30. Farinacium n. 66. His adde, quòd etiam crimen furti inter excepta numeretur per consuetudinem iudicum, idque quia propter magnam eius frequentiam severius ei obviandum esse arbitrantur, uti videre est apud Clarum in praxi. crim. q. 21. n. 8. Item crimen falsæ monetæ, cum id ipsum Reipublicæ valde perniciosum censeatur, imò inter crimina læsæ Maiestatis numeretur. l. 2. C. De falsa moneta.

3 Altera Exceptio, si crimen suapte naturâ occultum & difficilis probationis sit, ita ut plerumque aliter deprehendi non possit, nisi per socios criminis, tale est crimen factæ coniurationis præsertim contra Principem vel Episcopum, iuxta c. ult. de Test. cogend. Item, crimen suppositi partus, homicidij de nocte, vel per Venenum commissum; uti ex communi tradit Farinac. cit. q. 43. n. 68. & 104. Menochius loc. cit. n. 35. Id verò bene declarat Farinacius n. 74. non in omni casu criminis occulti locum habere, sed si vel ex natura criminis vel ex circumstantiis, aut indicijis verisimile sit, Reum locios habuisse.

Tertia Exceptio, si crimen suapte naturâ tale sit, ut absque socio committi non possit, uti ex communi docet Clarus, in praxi. q. 21. n. 4. nam tunc quasi necessarium est ad delictum specificè cognoscendum, ut intelligatur quocum commissum sit, tale est crimen Sodomix, adulterij, stupri &c.

Quarta exceptio. Si ex criminis qualitate & aliisque circumstantiis appareat, quòd delinquens id fecerit non suâ causâ, sed ex mandato alteri, tum interrogari & torqueri potest, ad manifestandum mandantem, uti Clarus docet loco cit.

Quinta exceptio. Si crimen non sit merè præteritum, sed futuro tempore permittendum cum Reipublicæ vel priuatæ personæ pernicie, ut si aliqui tractant, de homine occidendo, ciuitate prodenda &c.

Sexta exceptio. Si non criminaliter sed civiliter agatur de crimine v. g. contra partum suppositum, ad excludendum eum ab hereditate, tunc ij, qui supponentis socij fuerunt tanquam testes admittentur, uti docet Farinac. n. 104. & 111. Menoch. n. 67. Mascard. Volum. 3. conclus. 1311. n. 55.

Verumtamen in his ipsis casibus ut iudex Reum de sociis criminis juridicè interroget, quædam obseruare debet. Primum, ut in genere tantùm quærat ex Reo confessio, num socios criminis habuerit, non autem in specie, num Titius socius fuerit, id enim non esset inquirere, sed suggerere, ut habetur in l. 1. §. Qui questi. ff. De question. & in Caroli V. Heintlicher Gerichts. Ordnung a. 31. Quod ipsum tamen limita 1. Quòd de persona valde suspecta, aut de qua publica legitima indicia præcesserunt, specifica interrogatio fieri potest, uti ex communi docet Menoch. cit. quest. 43. num. 53. Far. n. 133. Cum enim iudex hoc casu specialem inquisitionem instituere jure possit, cur non etiam ex criminoso quarere ac investigare. Limita 2. Si Reus de se confessus dicat, se socios habuisse, tum ulterius petere potest iudex, ut eos nominet, cum alioqui denuntiatio sociorum in iudicio imperfecta & frustranea maneret, uti Farin. monet n. 132.

Alte-

9 Alterum, ut denuntiatio socij juramento confirmetur, quam esse communem sententiam testatur *Clarus cit. q. 21. n. 10. Menoch. num. 60. Farinac. n. 41.* Cum etiam in civilibus testi non credatur, nisi juratus sit, *l. Jurisjurand. Cod. De testibus. c. De test. 29. cap. Tuis. 39. cap. Nuper. 51. eod. tit.* multo minus in criminalibus non jurato credi debet in alterius præiudicium, quandoquidem in his clariora indicia ac probationes requiruntur. Contra hanc doctrinam tenet *Blancus tract. de Indiciis. n. 304.* negans requiri juramentum, quia criminis socius, inquit, de se confessus, de altero socio deponit non ut testis, sed ut reus, reo autem creditur absq; juramento: verum hæc ratio nihil probat, quia licet Reo etiã non jurato credatur, quatenus de se fatetur, non tamen quatenus de altero confitetur, quia tunc revera non ut reus deponit, sed ut testis aut denuntiator; est autem recepta juris regula, quod in iudicio deponenti vel asserenti in alterius præiudicium, fides habenda non sit, nisi jurato ut infra apparebit. *tit. De Testibus.* Quamobrem nihil obstat, quod Carolus V. *cit. a. 31.* recensens conditiones, quæ in criminoforum de sociis interrogatione servari debeant, juramenti non meminerit, nam Carolus, ut ex Præfatione cõstat, specialia quædam pro iudicum instructione recensere voluit, quæ in dicta examinatione servanda essent, at verò juramenti exactionem in omni depositione aut testimonio judiciali necessariam esse, notissimi juris est, ut de eo iudices admonere necesse non fuerit.

10 Quibusdam tamen locis consuetudo est, ut criminosi de se confessi, socios denuntient absque juramento, uti testatur etiam *Menoch. cit. n. 60. Mascard. loc. cit. n. 47.* Ludovicus Carerius in *pract. Crimin. indicio 8. n. 7.* quia non satis tutum existimatur, tales personas, præsertim veneficas & sagas sub juramento adigere ad veritatem dicendam, propter inconstantiam earum & periculum perjurii: quæ praxis damnari quidem non potest, dummodo sciatur quod talis denunciatio criminosi etiam ob eam causam minorem fidem mereri debeat,

quia juramento confirmata non est, nam juramentum adhibetur ad confirmationem dicti, ut maior ei fides habeatur, si itaque talis confirmatio non accedat, liquet minus fidei haberi posse.

Tertiò, ut criminofus criminis socium denuntians, denunciationem in tortura confirmet, quæ est communis sententia, teste *Ioanne Croto. tract. de Testibus. in 2. summario n. 158. Mascard. vol. 3. de probation. Concl. 10311. Carerio in 1. indicio. cap. 8. n. 16. Farinac. q. 43. n. 134. 137. Delrio l. 5. Magicarum disquisitionum. sect. 3. §. Quædam. & indicatur in Caroli V. constitur. cit. a. 31. & habetur expressè in l. Ob carmen. 21. ff. De testibus.* Si ea rei cõditio sit, ubi arenarium (qui in arena cum bestiis pugnabat) vel similem vilem personam admittere cogimur, sine tormentis, testimonio eius credendum non est. Dicitur, Confessio facta in tormentis censetur extorta, & metu facta, consequenter fidem non meretur, *arg. l. 1. §. Questioni. ff. de questionib. ibid.* Alij tantã sunt impatientiã, ut quidvis mentiri, quàm tormenta pati velint, & ita fit, ut etiam vario modo fateantur, & non tantum se, verum etiam alios criminentur. & docet id *Panorm. hinc n. 11.* quod confessio non valet facta in tormentis, quia non sponte facta est. Idem docet *Bart. in l. 1. cit. §. Divus Severus.* ubi extendit id, si quis ductus sit ad tormenta, ut præ oculis ea habeat, vel si in carcere nimis duro detineatur, quod formidine talis mali confiteri censeatur. *arg. cit. l. 1. §. Si quis ultro.* Resp. Rectè ostendi quod Reo de se confessio, si socium criminis prodat per tormenta ad actus, fides habenda non sit, sed quod in tertio requisito est dictum, ita intelligi debet, siue Reus ante tormenta socium ultro denuntiãrit, siue in tormentis, cum etiã de se profiteretur, non esse ipsi fidem habendam, nisi super hac ipsa denunciatione postea torqueatur, ut appareat, quod in ea persistat, nihilominus sequente v. g. die, ducendus erit ad locum iudicii, ut corã Notario ac testibus denunciationem in tormentis à se cõfirmatã, seposito jam omni tormentorũ metu ratificet; prout docet *Bart. loc. cit. & clariss* expli-

explicat *Farinae. n. 134. & 138.* Binsfeldius tamen de Confessione maleficorum fol. 29. docet, necessarium non esse, ut denuntians socium, actu tractus fuerit ad torturam, sufficere si metu tormentorum seu comminatione, aut ostensis tormentis socij denuntiationem confirmet, quia confiteri in tormentis, & metu tormentorum, paria censentur, uti DD. apud *Farinae. q. 37. n. 96.* Verùm exactè examinare oportet, quidnam dicant hi DD. videlicet, si quis metu probabili instantium tormentorum confessus fuerit, eum censi confessum non sponte, sed quasi in tormentis, quamobrem, si tales minæ tormentorum adhibitæ sint personis quæ jure torqueri non debent, ut Doctor, vir equestis Ordinis &c. earum confessionem irritam esse. Hæc autem doctrina non rectè huic accommodatur, nam tortura criminosa socios denuntianti adhibenda est, ut per eam denuntiatio confirmetur, seu ut appareat, num in denuntiatione constans & non varius sit, idque ob commodum & favorem denuntianti, ne fortè innocens periculum incurrat, itaque rectè quidem lex illa, quæ decernitur, ut positi in dignitate non torquantur præterquam in criminibus exceptis, *l. 7. Etsi. C. De maleficis.* benignâ DD. interpretatione tanquam favorabilis extenditur, ut ne leuiter quidem torqueri, imò nec terri possint ostensis tormentis: sed altera lex Cæsarea, quæ decernitur, ut Reo socios criminis denuntianti, fides non habeatur sine tormentis; ea non rectè extenditur ad metum tormentorum, nam talis interpretatio extensiuâ rediret in detrimentum innocentium, eorumque favorem restringeret contra juris Regulam 12. in 6. *Odia restringi & fauores conuenit ampliari.*

12 Quartum, ut criminofus in socij denuntiatione constans, non varius sit. Ita Carolina Constitutio *cit. a. 31. & Farinae. q. 43. n. 985.* ex quo ipse colligit, si criminofus post iuramentum de veritate dicenda, neget se socios habuisse, quos tamen postea intra vel extra tormenta denuntiet, non posse ipsi fidem haberi, quandoquidem varius est, imò & periurus, & valde indignum est, ut alicui

fides habeatur, dicenti cōtra priorem suam affirmationem, quia uti prius mentitum se fatetur, ita jam non minùs mentiri potest.

13 Quintum, ut denuntians nullam inimicitiam gerat cum denuntiato, quia periculum esset, ne causâ ultionis detulerit; Ita Carolus Cæsar. & sumitur ex recepta doctrina apud *Farinae. q. 12. n. 40.* quòd inimicus etiam in exceptis criminibus à testificando & denuntiendo repelli debeat, uti constat ex *cap. Per duas. 32. iunct. gl. verb. Inimicitias.*

14 Sextum, ut criminofus præter eum criminis defectum, non etiam alios defectus patiat, propter quos jure ordinario homines à ferendo testimonio, tanquam minùs digni fide repelli solent. Videlicet, si sit ob mēdacia aut alia crimina infamis persona, vilis & inops, lusor, potator; nam quòd Reo de se ipso crimen confessio sociumque denuntianti in perniciosis criminibus, v. g. Veneficio, fides habenda sit, est exceptio à communi regula, seu constitutio exorbitans à lege ordinatiâ traditâ in hoc c. Atqui lex exceptiua & exorbitans à communi, strictam interpretationem meretur, iuxta *l. Quod verò. 14. ff. De leg. 1. ff. De constitut. regul. 28. in 6. iuncta glossa.* Quòd si verò aliquis de hac doctrina dubitat, quia iudices in praxi ad eam attendere non solent, saltem hoc à nemine negari poterit, quòd personæ criminofæ, si etiam alios defectus & inhabilitates patiat, tantò minor fides habenda sit, imò fieri possit, ut nulla omnino fides habenda, seu denuntiatio tam luridæ personæ nullius momenti esse debeat, uti colligitur etiam ex *cap. In fidei. 5. de heret. in 6.* tametsi enim jura positiua & tribunalium consuetudines permittant, criminofos vel aliter ad testificandum inhabiles personas, in quibusdam aut plerisque criminibus examinari, ut complices aut similes reos denuntient, non tamen his iuribus aut consuetudinibus introduci potest, ut perinde aut tanta indignis personis fides habeatur, quanta idoneis testibus aut denuntiatoribus haberi potest, nam jura positiua non possunt immutare jus naturale, atqui jus naturale dicitur, personæ vili & indignæ non tantum fidei habendum esse,

esse, præsertim in graue tertix personæ præjudicium, quantum habetur personæ dignæ. Adde his, spectandas etiam esse circumstantias, personæ denunciatae, si enim ea honesta & suspecta non sit, tum criminosa & suspecta personæ denunciationi, si ea mera sit, & non adminiculata iudiciis, nulla fides tribuenda videtur, ut in sequentibus apparebit.

15 Septimum, ut criminofum, si, personam sociam criminis denuntiet, iudex interroget de modo, loco, tempore & aliis circumstantiis præstite societatis aut cooperationis. Ita Carol. V. cit. a. 31. §. Zum andern / & §. zum vierden / & sumitur ex cit. c. In fidei. Ratio est, quia denuntiatio facta à persona criminosa, ut verisimilis fiat, debet esse non mera sed adminiculata seu iudiciis adjuncta, ut postea dicam, talia autem iudicia interrogatis circumstantiis modi, temporis, loci &c. eruantur atque apparent.

Quæstio est, quantum fidei mereri debeat denunciatio aut confessio criminosi de sociis. Adverte 1. quòd talem confessionem de socio Reus interdum sponte facit, interdum verò ad iudicis interrogationem, idque vel in criminibus exceptis vel non exceptis. Adverte 2. De plurius in proposita quæstione dubitari posse. Videlicet, num denunciatio facta à criminoso sufficere possit, ut eà excitatus iudex ex officio procedat ad ulteriorem specialem inquisitionem de persona denunciata. Item an sufficere etiam possit, ut iudex denuntiationem unam vel plures formatas in libellum denuntiatio transmittat, eumque citet, ita ut personaliter comparere teneatur, suasque defensiones afferre; prout explicat Clarus cit. q. 21. num. 5. Deinde utrùm dicta denunciatio sufficere possit ad capturam, vel denique torturam, etenim constat apud omnes, maiora iudicia requiri ad formandum inquisitionis libellum, Reoque transmittendum quàm ad simplicem ulteriorem inquisitionem; maiora item requiri iudicia ad realem capturam, quàm ad citationem; maiora denique ad torturam quàm ad capturam, propterea quod de maiori præiudicio agatur. Nihil

autem dicimus de condemnatione, sed supponimus hîc, alibi ostendendum, quod ex infamjû personarû denuntiationibus damnari aliquis non debeat sine confessione.

Respondeo & Dico 1. Si Reus in criminibus non exceptis ad iudicis interrogationem socium denuntiet, talis denunciatio nullum iudicium facit, sine iudicio autem iudex specialem de persona inquisitionem instituere non potest. uti docui lib. 3. tract. 6. cap. 2. Prior autem propositio inde probatur, quia spectato jure communi iudex in criminibus non exceptis prohibetur Reum interrogare de sociis, igitur sicuti interrogatio, ita & respondentis denunciatio juridica censerî non potest, consequenter iudex ea moueri nequit ad specialem de persona inquisitionem formandam. Neque obstat, quòd DD. aliqui absolutè dicant, denuntiationem locij etiam in criminibus non exceptis præbere sufficientem causam ulterioris inquisitionis specialis; uti videre est apud Clarum, cit. quæst. 21. num. 4. Farinac. cit. quæst. 43. num. 192. Nam id in duobus casibus rectè dici ac intelligi potest, 1. Secundùm locorum consuetudinem, in quibus iudices quoscunque Reos confessos de sociis interrogant. 2. Etiam secundùm jus commune, si Reus sponte in iudicio socium denuntiet, tum enim habet se sicut quilibet alius denunciator, dummodò talibus circumstantiis fiat denunciatio, ut aliquale iudicium præbere possit uti mox dicam.

Dico 2. In casibus quibus confessio seu denuntiatio socij legitimè facta est in iudicio, videlicet, in criminibus exceptis, vel etiam in non exceptis, propter consuetudinem tribunalis, vel denique si Reus sponte non interrogatus denuntiet socium, iuxta l. 1. §. quæst. ff. de quæstion. Hisinquam, in casibus distinguere oportet, num denunciatio adminiculata sit alio iudicio criminis, an non adminiculata, priori casu sufficere saltem ad ulteriorem specialem inquisitionem, posteriori autem casu sufficere non debet. Ita Menoch. cit. casu 473. n. 41. Mascard. loc. cit. n. 11. Campegius de testibus Reg. 86. fallent. 2. Dicitur autem denunciatio adminiculata, quæ

e e

indi-

indiciū seu coniecturam commissi criminis iunctam habet, ob quam verisimilis redditur, videlicet, infamiam personæ denunciatae, locum, tempus aliisque circumstantias, ex quibus aptè connexis societas criminis appareat. Non adminiculata denuntiatio dicitur, quæ nuda ac mera nullam verisimilis coniecturam seu indicium habet. Prior huius assertionis pars postea declarabitur, posterior autem pars videtur contra *Clarum esse, & Farinac. n. 129.* Sed probatur, nam iure gentiū ac naturali, accusatori aut cuius denuntiatori non creditur in alterius præiudicium, nisi crimē aliquo modo verisimile faciat, nam alioqui cuiilibet liberum esset suo arbitratu alterius famam lædere & personam in discrimen vocare. Neque refert, quòd publico officiali credi soleat propter simplicem assertionem; tamen si alia indicia non exhibeat, nam officialis propter iuramentum & publici officij obligationem maiorem fidem meretur: quare idem quoque sentiendum, si alius vir honestus & bonæ famæ denuntiet, de quo præsumptio esse nulla possit, quòd mentiri, aut alterum in periculum vocare velit; ex tali scilicet denuntiatione iudicem rectè moveri ad ulteriorem de persona denunciata inquisitionem. Verùm nos loquimur de persona suspecta, infami, vili, quæ de se crimen confessā, aliam honestam personam denuntiat, absque ullo alio criminis commissi indicio, v.g. id tantum dicendo, hic homo etiam est veneficus, quia ante mensē mecum fuit in demonū conventu, super hoc monte. Confirmatur ex Carolina constitutione, ubi inter alias conditiones, ut denuntiatio criminis legitimum indicium faciat, etiam ea requiritur, ut persona denunciata suspecta sit, ita nimirum, ut denuntiatio verisimilis apparere possit. Prior pars assertionis, si videlicet denuntiatio criminis adminiculata seu coniecturis adiuta sit, eam sufficere saltem ad ulteriorem specialem inquisitionem, apud omnes recepta est, & colligitur ex Carolina. §. *Zutti vierdten* videatur *Farinac. cit. quest. 43. num. 41. & 145.* Tale autem indicium in primis est publica infamia personæ, si enim veneficus aut venefica, quæ

aliis defectibus non laborat, & animo constans esse videtur, legitimè interrogata de sociis, denuntiet Caium, qui publicè infamatus est, seu de hoc ipso crimine, seu de aliis valde propinquis ac disponētib; v.g. blasphemis, sodomia, adulterio, frequente ebrietate &c. iustam causam habet iudex ulteriorē de tali persona inquisitionē instituenti, ita tamen, ut personæ honor non plus lædatur, quàm spectatis circumstantiis necessariū esse videatur. Alia indicia esse possunt, quæ ipse reus denuntians dare potest; v.g. in crimine veneficij, se cum Caio societate frequentem habuisse, hanc vel illā domum aut Ecclesiam ingressum cum illo fuisse, talia damna hominibus, jumentis; irreverentias & sacrilegia sacræ Eucharistiæ intulisse, si talia quæ ita narrantur, facta etiam indagatōne, verisimilia iudici videantur, ex officio moveri potest, ut specialem de Caio inquisitionem instituat, ac deinde, si indicia à criminoso allata, vel alia probabilia repererit, ad capturam, & interdum etiam ad torturam procedat, ut infra dicemus. Præterea si ad denuntiationem unius criminis, quamvis alioqui non adminiculatam, accedat alia denuntiatio alterius criminis, tum indicium plerumque adit sufficiens saltem ad ulteriorem specialem inquisitionem, est enim communis doctrina apud *Farinac. n. 42.* quòd denuntiatio criminis fiat adminiculata ex alterius criminis denuntiatione. Dixi autem *Plerumque*, quia non potest de ea re, certa regula dari, sed ex circumstantiis personarum iudex intelliget, utrum plurium infamiarum personarum denuntiationes iudicium seu verisimilitudinem aliquam faciant de commisso crimine. Ponamus enim personam denuntiatam esse vitæ honestæ, de veneficiis aut disponētib; criminibus non infamatam, aut esse in dignitate constitutam, vel ordinis Clericalis, maximè Sacerdotalis, contra talem personam non facilè iudex procedere potest ad specialiter inquirendum de crimine infami, ad duarum aut etiam triū personarum infamiarum denuntiationem, si aliter adminiculatæ non sūt,

Dico

19 Dico III. Si denuntiatio criminosa unius aut plurium valde adminiculata sit, ita ut iudicis intellectum rationabiliter informet, & inclinet ad existimandum, crimen commissum esse, tunc procedere potest ad denuntiati capturam, quandoque etiam ad torturam. Videatur *Farinac. in praxi lib. 1. t. 4. quæst. 37. Delrim lib. 5. disquisit. sect. 3.* Vbi de crimine Veneficij loquitur ad capturam, si fiat tantum ne Reus fugiat, interea dum fit inquisitio, sufficiunt leuia indicia; si verò fiat, ut contra eum procedatur, specialiter necessaria sunt graua; ad torturam plus quam graua. Probatur assertio, nam graua indicia dicuntur, quæ prudentis viri animum merito moueat ad assensum, quòd crimen commissum sit; non graua autem seu leuia dicuntur, quæ animum saltem dubium relinquunt, ac suspensum, num crimen commissum sit; constat autem, in dubio, quæ benigniora sunt, præferenda esse, atque in dubio non esse præsumendum delictum, ad hoc, ut hominis fama, aut corporis integritas violari possit per ignominiosam capturam aut torturam, igitur ad capturam aut torturam non sufficiunt indicia leuia, sed graua requiruntur. Pro maiori intellectu huius assertionis.

20 Adverte 1. Denuntiationes plurium criminorum aliquando esse consentientes, aliquando autem singulares & separatas; Consentientes voco, quæ sunt de eodem facto particulari. v. g. si duo denuntient, Titium secum fuisse hac hora, in hoc campo, cum Caius occideretur; aut cum sacram Hostiam hoc anni die, ex hac Ecclesia surriperent; & talis denuntiatio socij ex alterius consentiente denuntiatione magnum adminiculum accipit, ut plerumque sufficiat ad capturam, imò etiam torturam personæ ita denuntiatae, uti docet *Farinacius cit. q. 43. num. 42.* Singulares autem seu separatas denuntiationes voco, quæ non sunt de eodem facto particulari, quamuis & hæ dupl. modi existant, aut enim omnino disparatæ sunt & singulares, ut si unus fateatur Caium secum furatum esse quidpiam Augustæ, al-

ter verò de eodem Caio fateatur, secum esse furatum Norimbergæ; aut quodammodo consentientes saltem quoad finem aut effectum, quòd maximè contingit in criminibus suapte naturâ successiuis, cuiusmodi est v. g. societas cum dæmone per magiam, si enim unus veneficus de se confessus, postea confiteatur de Caio, vidisse se eum in conuentu dæmonum mense Octobri, alius autem veneficus de eodem Caio fateatur vidisse se eum in conuentu dæmonum mense Aprili: videri possunt eiusmodi denuntiationes quodammodo consentientes, sicuti si unus fateatur vidisse se Titium egredientem ex domo mulieris, alter vidisse se egredientem alio die, tertius item alio die, consentur testimonia quodammodo consentientia in ordine ad ostendendam familiaritatem cum muliere. Verumtamen in negotio veneficorum & sagarum multa alia iudici perpendenda sunt, ut quòd denuntiantes sint personæ vilissimæ, & fide non dignæ, nonnunquam variæ & inconstantes, ut proinde si persona denuntiata sit honesta & bonæ vitæ, vix unquam deveniri possit ad capturam aut torturam ex denuntiationibus plurium, nisi de eodem facto particulari secundum circumstantias determinato consentiant, quòd tamen rarissimè accidit, uti testantur, qui in hoc negotio versati sunt. De hac materia legatur Adamus Tannerus *tom. 3. de Iust. disp. 4. q. 5. dub. 2.*

Nota II. Infamatis de crimine si con- 21
vinci facile non possint, ad scandalum amovendum, expurgatio canonica indici debet, ea autem sit adductis viris honestis, ac fide dignis, qui de hominis innocentia testentur, uti hic, & *lib. 5. decretal. de purg. canonica.*

CAPITVLVM II.

Cùm super.

PARAPHRASIS.

Inter duos in discordia electos ad Episcopatum, lis erat coram iudice, in pro-

processu iudicii cum testes examinarentur, Vitus Canonicus confessus est, quod pro assensu præstando electioni alterius 500. Sarracenorum obligationem acceperit, & mediator extiterit simoniacæ prauitatis. hoc intellexit Innocentius III. eum per sententiam definitiuam ab omni beneficio ac officio Ecclesiastico deposuit. Verba huius Capituli duplicem sensum admittunt, prior est, quod Vitus in se recepit obligationem Sarracenos præstandi Regi, ut alterius electioni assensum præberet, alter quod promissionem obligationemque alterius electi acceptarit, de præstando sibi Sarracenos, si electionis suffragium sibi conferret.

S Y M M A R I V M.

11. Deponi potest à Beneficio & officio, qui simoniacum se in iudicio confessus est, non tantum à Summo Pontifice, quamuis tantum incidenter hoc crimen cognouerit, sed etiam ab inferiori Iudice, si de hoc crimine, quod incidenter prius in iudicio cognouerit, specialem postea inquisitionem fecerit.

NOta. Qui se Simoniacum in iudicio confessus est, à beneficio & officio deponi potest, nam hoc scelus simoniæ ex enormibus unum est, quæ depositionem merentur. *c. At si Clerici, 4. §. de adult. de Iudic.* Potest tamen Episcopus considerata personæ ac criminis qualitate, pœnam temperare, ut ibi dixi; & mox declarabo magis. Difficultas est, quod crimen huius Viti tantum incidenter & per accidens in iudicio cognitum fuit, quia ad hoc actum non erat; ergo non debebat pœna ordinaria depositionis in eum decerni, iuxta ea quæ diximus *inr. 2. de Ordine Cognitionis*; attamen pœna suspensionis affici posse eum, qui tale crimen sponte confitetur; colligitur ex *cap. Quam sit: De excess. Prælat.* Variæ sunt Responsiones; hæc probabilior, quod finito iudicio inter duos electos, iudex ex officio inquisitionem instituerit contra Vitum, confessionem eius de crimine commisso incidenter antea factâ producens, ut eam denuò confirmet, id enim

fieri posse dixi *in cit. c. 2. & c. Cum super. 4. De causa possessionis & trad. gl. hic verb. Confessus.* & sumitur ex *c. Nihilominus. 16. Caus. 3. q. 3. l. iubemus. 24. C. De Probationibus.* Neque obstat *c. Inquisitionis. 21. de Accus.* ubi dicitur, si per modum inquisitionis procedatur, simoniacum non esse pœnâ depositionis, sed aliâ arbitrariâ afficiendum, nisi commissâ fuerit simonia, in Ordine aut beneficio suscepto, ita ut executionem Ordinis aut retentionem beneficij impediatur, atqui Simonia à Vito non erat commissâ circa ordinem aut beneficium à se acquisitum, sed circa alterius electionem, ergo non debebat inferri pœna ordinaria depositionis. Resp: Cum *Panorm. hic n. 10. in dicto c.* Inquisitionis non prohiberi iudici quo minus in hoc casu commissæ simoniæ pœnam depositionis ordinariâ decernere queat, sed tantum permitti, ut spectatis circumstantiis personæ & commissi criminis pœna moderari possit. Id verò longè certius est, quod saltem summus Pontifex alligatus non sit his constitutionibus, sed quando cunque judicialiter cognouerit per modum accusationis aut inquisitionis principaliter aut incidenter, illud ex plenitudine potestatis pœnâ ordinariâ punire possit, uti *glossa hic docet verb. Confessus.* quare addendum est, quod in ordine ad Papam, ut crimen hoc punire poterit, & quidem pœna ordinariâ, opus non fuerit nouo processu, sufficiebat crimen cognitum esse incidenter, præsertim cum non per accidens eius cognitio acquisita sit, sed potius per se siue secundum requisitionem causæ, nam alter electorum idèo repellatur, quod simoniâ commississet, id verò rectè ostendendum erat per testimonium & confessionem Viti, tanquam cooperatoris & mediatoris ad crimē.

CAPITULUM III.

Ex parte

P A R A P H R A S I S.

Inter Abbatem & Conuentum S. Mariæ ex una parte, & Victorinum, nomine uxoris ex altera parte, lis erat in iudicio, in quo

in quo æconomus seu Syndicus Monasterii quædam per facti errorem confessus fuit, quæritur num id nocere seu præiudicium generare debeat procuratori aut Monasterio. Resp. Gregorius IX. quod error facti negotio nondum finito nemini nocere debet, dummodo talis error ostendi possit.

S V M M A R I V M.

1. Error facti in iudicio, lite nondum finita commissus, ostendi & reuocari potest.
2. Confessio Syndici, Tutoris, aut Pralati, legitime in iudicio facta, nocet Ecclesie, pupillo & communitati, cuius nomine agit.
3. Si error fuerit in iudicio commissus circa alienum factum, sufficit, ad probandum errorem facti, ostendere, rem aliter se habere.
4. Quod si tamen ex officio scire aut inquirere factum illud debuisset confitens, vel error sit circa proprium factum in iudicio commissus, ordinariè non admittitur confitens, ad ostendendum rem aliter se habere.

NOTA I. Si error facti in iudicio lite nondum finita commissus sit, ostendi ac reuocari potest. Est autem hoc commune & ordinarium remedium non solum Ecclesiis & Minoribus, sed omnibus competens. *l. Error. 7. de iuris & facti ignorantia. c. 2. De in integr. restitut. in 6. ubi id explicatur.*

NOTA II. Confessio Syndici seu procuratoris facta in iudicio, præiudicat Ecclesie, ita videtur colligi ex hoc. & habetur expressius in *c. Suborta. 21. De re iudicata. & c. Olim. 20. De censibus.* Dixi de hac re in *c. 1. Vt lite non contestata. q. 2.* Idem quoque locum habet in tutore, curatore, Pralato, alioue legitimo administratore, quod eius confessio in iudicio, cum ad legitimam interrogationem responderi debebat, noceat Ecclesie, pupillo, aut communitati, cuius nomine agit. *arg. l. Si se non obtulit. 4. ff. de re iudic. & docet Panorm. hic n. 10.*

NOTA III. Quæritur, quando probetur error facti in iudicio commissus. Resp. si error dicitur commissus circa factum alienum, tunc

sufficit ostendere rem aliter se habere, nam in tali casu locus est regulæ *42. in 6. Presumitur ignorantia, ubi scientia non probatur, & sumitur ex l. de arate. 11. §. Qui iusto. ff. De interrogatoriis action. & tradit Lanfrancus in praxi c. 7. n. 32. cum gl. in l. Certum. §. Sed an & ipsos. ff. de Confessis.* De Confessione procuratoris vel administratoris, quod à principali reuocari possit, ostenso aliter rem se habere, quia Procurator de facto alieno confessus fuerit; excipi debet, si tale factum sit, quod aliquis ex officio inquirere & nosse debebat, quia confitens ordinariè non admittitur ad probandum, rem aliter se habere, cum sit præsumptio cõtra ipsum *arg. c. Innocent. 21. De elect.* Quod si verò error dicitur commissus circa factum proprium v.g. circa propriam confessionem in iudicio, tum ordinariè non admittitur aliquis ad ostendendum, rem aliter se habere, si confessio facta fuit de proprio actu, v.g. contractu à se inito. *arg. c. Ab excommunicato. 41. De Rescript. nisi circumstantiæ adsint, ex quibus præsumptio fieri possit, eum errasse, ut si suasionem aut metu inductus sit ad confitendum. arg. l. unie. §. fin. ff. Quando actio de peculio. Vel ob temporis longinquitatem. arg. l. Peregrin. 44. ff. de acquir. possess. vel si negotium nimis intricatum sit. Vt Panormitanus hic docet in fine. Videatur Imola hic n. 15. glossator Dini super reg. 47. in 6.*

EODEM TITVLO in VI.

CAPITULUM I.

Statuimus.

Quandoque iudex postulante æquitate admittere potest, ut positiones negatiuæ ab actore formentur, quia licet ab ipso probari nequeant, potest tamen ad eas Reus respondere confitendo aut negando.

Notandum vnicum. Licet propositio negatiua, si temporis, loco aliisque circumstantiis adstricta non sit, secundum rerum naturam probari non posse censeatur;

v. g. quòd Titius à Sede Apostolica priuilegium nullum acceperit, sicuti explicatur in *6. Bone. 23. de elect.* tamen talis negatiua, si ad causam pertinens sit, inter positiones referri potest; videlicet: pono verum, quòd Titius nullum super pluralitate curatorum beneficiorum dispensationem Pontificiam habeat: tunc enim Reus cogetur respondere vel confitendo, vt probatione alià opus non sit, vel negando, quo casu postulante Episcopo seu iudice dispensationem exhibere debet, cum hæc sit quasi exceptio rei, cuius probatio ipsi incumbit.

CAPITVLVM II.

Si post.

PARAPHRASIS.

Si Reus, vel procurator eius, post præstitum iuramentum calumniæ, aut dicendæ veritatis, positionibus Actoris à iudice iussus respondere, absque causa rationabili recuset, vel contumaciter se absenter, haberi debet pro confesso; sin autem se absenter, antequam à iudice respondere

iussus fuit, non debet pro Confesso haberi, sed contra ipsum tanquam contumacem procedi. Ratio huius responsi sumi debet ex doctrina quæ traditur in *Reg. 42. & 43.* quòd tacens censeatur confiteri, si eo loco & tempore interrogetur, quando respondere debet, non autem habeatur pro Confesso, si eo loco ac tempore interrogetur, vbi respondere non debeat. Verumtamen hæc juris tantum præsumptio est, quòd iussus respondere positionibus, si contumaciter recuset, censeatur confiteri, & talis quidem præsumptio, vt contra eam admittatur probatio contrarij, si videlicet rationem afferat Reus, cur ad eam respondere nolit, quia videlicet impertinentes sint, ambigua, aut captiosa: qua de re *gloss. h. c. verb. Absque rationabili*; imò verò tamen positiones tales non sint, si tamen Reus vel procurator probabiliter ostendat se per errorem pro talibus habuisse, & idèd responsionem denegasse, non debet haberi pro confesso, si sententia nondum lata sit. *arg. c. vlt. Extra h. t.*

TITVLVS XIX. DE PROBATIONIBVS.

I Reus conuentus Actoris intentionem, ac positiones non confiteatur; necessariò deueniendum est ad probationes, quare rectè jam agitur de probationibus, sed hoc tit. tantum in genere, postea in specie.

CAPITVLVM I.

Ex Epistolæ.

PARAPHRASIS.

Olim inter Imperatorè Justinianum & Recaredi Visigotorum Regis antecessores pacta intercesserant, de quibus in scrinio siue Archiuo Imperatorio plenior

cognitionem haberi posse arbitrabatur Rex, idèd voluit, Gregorium I. Pontificem scribere ad Imperatorem, vt Instrumenta ex Archiuo suo produci iuberet, ex quibus cognosci posset ad quæ præstanda Imperator ipsi ratione pactorum obligatus esset, sed Gregorius Respondit, inconueniens id fore, quia nunquam aliquis iubendus sit instrumenta querere & contra se ipsum producere, ex quibus conuincatur.

SUMMARIUM.

1. Non tenetur Reus conuentus propria instrumenta edere actori, ad fundandam illius intentionem.
2. Debet tamen actor ea edere Reo petenti.
3. Com-